

**‘Ze kunnen niet alleen goed vertalen,
maar handelen ook cultuursensitief’**

Kinderen van ouders met een niet-Nederlandse achtergrond die in Gouda komen wonen, belanden in een nieuwkomersklas. Daphne Lammerinks en Jeannette Sibma zijn beiden leerkracht in zo’n klas; Daphne werkt op de Westerschool, Jeannette op Vindingrijk. Omdat veel van de ouders de Nederlandse taal niet spreken, schakelen deze leerkrachten de hulp in van de sleutelpersonen van de Brede School. De Syrische Amina Rashid is aanwezig bij gesprekken met onder andere Syrische gezinnen en helpt leerkrachten en ouders om elkaar beter te begrijpen.

Ondergedompeld in taal

In het lokaal van Daphne hangt de muur vol met afbeeldingen gecombineerd met letters en klanken. De kinderen in haar klas variëren in leeftijd van ongeveer zeven tot twaalf jaar; ze heeft te maken met acht verschillende nationaliteiten. Een deel van de leerlingen moet nog beginnen met leren lezen, een aantal kinderen heeft dat al geleerd in de eigen taal. Daphne: ‘Leerlingen die nog niet kunnen lezen in hun thuistaal en dit voor het eerst gaan leren in het Nederlands, een voor hen nieuwe taal, hebben het er vaak het moeilijkst mee.’ Daphne begint de dag met een instructie in het Nederlands of Engels, omdat ze veel leerlingen heeft die, naast hun thuistaal, ook Engels spreken. Door de dag heen is er weinig klassikale instructie en wordt er vooral gewerkt in kleine groepjes.

Cultuursensitief handelen

Op Vindingrijk draait Jeannette een onderbouwgroep van zestien leerlingen, vergelijkbaar met een reguliere groep 3/4. Ze is, naast haar rol voor de klas, ook expert Nieuwkomersonderwijs binnen stichting Klasse en bereidt collega’s voor op de komst van nieuwkomers in de klas. Jeannette schakelt, net als Daphne, sleutelpersonen in bij gesprekken met ouders: ‘Ze zijn fantastisch, kunnen heel goed de sfeer aanvoelen van een gesprek met ouders en hun welwillendheid is groot. Ze kunnen niet alleen goed vertalen, maar handelen ook cultuursensitief. Een sleutelpersoon zegt soms: ‘Jeannette, dit is geen handige vraag om te stellen; dat is in onze cultuur niet gebruikelijk.’ In andere gevallen nuanceerde de sleutelpersoon een vraag voor ouders. Jeannette: ‘De sleutelpersoon gaf dan aan dat ik me misschien afvroeg waarom het stellen van de vraag zo lang duurde, maar dan had ze de vraag wat verder uitgelegd aan ouders.’

Een heel ander onderwijssysteem

Daphne vraagt Amina -of haar Syrische collega Jomana- vaak gesprekken met ouders van Syrische afkomst bij te wonen om hen het Nederlandse onderwijssysteem uit te leggen. Amina: 'In Nederland kiezen kinderen en hun ouders na de basisschoolperiode voor openbaar, christelijk, katholiek of islamitisch vervolgonderwijs op verschillende niveaus, aan de hand van het gegeven advies van de basisschool. Dat kan in Syrië niet: het onderwijs is, tot het vijftiende levensjaar van het kind, overal hetzelfde. De omslag voor ouders is dus heel groot.'

Angst voor de Nederlandse openheid

Amina, die in haar thuisland werkte als docent wiskunde en informatica, vindt het fijn dat ze gezinnen die zich in dezelfde positie bevinden als zij toen ze hier in 2018 naartoe kwam, kan helpen om zorgen weg te nemen: 'Ouders hebben ideeën of verwachtingen over hoe men in Nederland met elkaar omgaat: ze zijn bezorgd dat hun kind zich in een gemengde kleedruimte moet omkleden voor de gymles of ze denken dat er al heel openlijk gepraat wordt over seksualiteit. Veel ouders zijn heel bang voor dat soort situaties.' Amina's kinderen hebben zelf op de Westerschool gezeten en in coronatijd bood ze ondersteuning op de school aan nieuwkomerskinderen: 'Ik heb toen gezien hoe de vakinhoud eruit ziet en hoe leerkrachten lesgeven en informatie overdragen. Zo is er in de Week van de Lentekriebels aandacht voor weerbaarheid, relaties en seksualiteit, maar allemaal passend bij het leeftijdsniveau van het kind.'

Meer dan vertalen

Voor Daphne is Amina belangrijk om miscommunicatie te voorkomen: 'Ze plaatst zaken in het perspectief van de Nederlandse situatie, en andersom kan ze dat ook vanuit het perspectief van de ouders. Ze kan zo nodig toelichten waarom ik de vraag stel. Een vertaal-app volstaat daarin niet. Als ik bijvoorbeeld vraag naar traumatische gebeurtenissen, reageren ouders soms ontkennend of ze spreken zich er niet over uit. Amina voelt de situatie dan vaak goed aan; ze vraagt dan bijvoorbeeld specifiek door of ouders iets gehoord of gezien hebben van de oorlog. In Nederland zijn we sneller geneigd daar openlijk over te praten, in andere culturen – niet alleen de Syrische- vinden mensen het soms om verschillende redenen lastiger om dit soort gevoelige onderwerpen aan te kaarten.'

Aai over de bol

Jeannette herinnert zich nog zo'n situatie waarin de sleutelpersoon bepalend was tussen culturen: 'Een van mijn leerlingen had thuis aangegeven het niet prettig te vinden in de klas regelmatig een aai over zijn bol van me te krijgen. Ouders durfden dit niet te zeggen: in hun cultuur is het niet gebruikelijk kritiek te uiten op de leerkracht.' De sleutelpersoon vertelde Jeannette voorzichtig wat ouders en kind ervoeren. Jeannette: 'Je ziet hier hoe culturen 'clashen': in Nederland is het heel gewoon een leerling een schouderklopje te geven of een ander gebaar van aanmoediging of steun. De sleutelpersoon kon dit mooi uitleggen: zo gaat het in Nederland, maar fijn dat jullie het aangeven, ze zal het niet meer doen. Een paar maanden later zat het kind lekker in zijn vel in de klas en toen kwam hij naar me toe: 'Juf?' waarbij hij gebaarde hij dat ik hem een aai over zijn bol mocht geven. Zo ontmoeten culturen elkaar.'